

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
096/11	Fylkestinget	06.06.2011

Høring NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser - drivkraft for vekst i hele landet

Sammendrag

Kommunal- og regionaldepartementet oppnevnte 22. januar 2010 et utvalg som skulle analysere og foreslå tiltak for å sikre at kompetansearbeidsplasser og nye statlige arbeidsplasser blir spredt i hele landet. Tiltak for å sikre rekruttering til kompetansearbeidsplasser i distriktene skulle også vurderes.

Utvalget viser gjennom sine analyser at veksten i kompetansearbeidsplasser i første rekke kommer i de mest sentrale deler av landet. Dette fører til sentralisering av arbeidsplasser og bosetting. Utvalget konkluderte imidlertid med at det er mulig å påvirke denne utviklingen, men at dette krever sterke virkemidler.

I saksframlegget har Nordland fylkeskommune både gitt kommentarer til utvalgets analyse og i forhold til tiltak som er foreslått

Bakgrunn

Kommunal- og regionaldepartementet har i sitt høringsbrev datert 31. mars d.å. bedt om høringsinstansenes syn på utvalgets analyser, vurderinger og forslag. Høringsinstansene bes også å vurdere eventuelle justeringer av forslagene eller komme med andre forslag til tiltak for å sikre bedre spredning av statlige arbeidsplasser og kompetansearbeidsplasser over hele landet og med det rekruttering til kompetansearbeidsplasser i distriktene. Departementets høringsfrist er satt til 9 august 2011.

Utvalget fikk følgende mandat:

Bakgrunn

- Bakgrunnen for å setje ned eit slikt utval er dei store strukturelle endringane i arbeidsmarknaden.
- Ein stor del av veksten i arbeidslivet kjem i spesialiserte, kunnskapsintensive bransjar i arbeidsmarknaden rundt Oslo. Samstundes er sysselsettinga redusert i industri og primærnæringer utanfor dei større byregionane.
- Statlege verksemder har dei siste tiåra konsentrert fagmiljøa sine til færre stader. Mange område slit med å rekruttere til og halde på personar i spesialiserte og kunnskapsintensive stillingar.

Utvalet skal fremje konkrete forslag til tiltak for å sikre at kompetansearbeidsplassar og nye statlege arbeidsplassar vert spreidd i heile landet. Tiltak for å sikre rekruttering til kompetansearbeidsplassar i distrikta skal også vurderast.

- Med kompetansearbeidsplassar meinast i denne samanhengen spesialiserte arbeidsplassar med krav til høgare utdanning.
- Utvalet skal vurdere tiltak som kan treffe både offentlege og private kompetansearbeidsplassar.
- Utvalet skal byggje forslaga på kunnskap om korleis slike arbeidsplassar vert lokaliserte i arbeidsmarknader av ulik storleik, viktige rammevilkår for slik lokalisering og korleis rekrutteringa til kompetansearbeidsplassar er i ulike typar arbeidsmarknader.
- Utvalet skal vurdere samfunnsøkonomiske konsekvensar av forslag til tiltak, og i denne samanhengen vurdere konsekvensar av tiltaka på funksjonsmåten til arbeidsmarknaden. Minst eitt av forslaga skal baserast på uendra ressursbruk.

Utvalget har lagt mandatets definisjon av kompetansearbeidsplasser til grunn i sitt arbeid: «*Spesialiserte arbeidsplasser med krav til høgere utdanning*». Utvalget ønsker imidlertid å understreke at alle arbeidsplasser stiller krav til kompetanse. Dermed kan en slik definisjon bli både for snever og for generell. I mange yrker er realkompetansen en svært viktig del av arbeidstakernes humankapital. Dette fanges ikke opp av definisjonen i mandatet. Tilsvarende har utvalget i deler av analysene sett det som viktig å skille mellom kort (inntil 4 år) og lang høgere utdanning (over 4 år), blant annet for å analysere sammenhengene mellom endringer i næringsstruktur og utdanningsnivå.

Problemstilling

Om utvalgets analyser

I sitt arbeid har utvalget tatt utgangspunkt i prosesser som skjer i samfunnet som globaliseringen og at den økende andel personer med høgere utdanning er resultat av en villet politikk, hvor målet har vært å øke utdanningsnivået i befolkningen og gjøre høgere utdanning lettere tilgjengelig i hele landet og for alle samfunnslag.

Det er de regional- og distriktpolitiske konsekvensene av denne utviklingen som danner bakgrunnen for utvalgets arbeid. Utvalget har i sin analyse brukt en inndeling av Norge i 162 bo- og arbeidsmarkedsregioner for å analysere ulike utviklingstrekk. Bo- og arbeidsmarkedsregionene er deretter delt inn i sju regiontyper etter sentralitet eller ut fra størrelsen på nærmeste tettsted i en regionen.

Globalisering og regional utvikling (kap. 2)

Utvalget innleder sin analyse om globalisering med å peke på at globalisering betyr vekst, samtidig som det gir politikkutfordringer. Globalisering innebærer også økt mobilitet, internasjonal utveksling av kunnskap, informasjon og ideer og tilnærmet fri flyt av varer, tjenester og kapital på tvers av landegrensar.

Videre peker utvalget bl.a. på at i Norge har globaliseringen av verdensøkonomien ført til en gradvis nedbygging av tradisjonell industri og økt grad av norske bedriftsinvesteringer i utlandet. For arbeidsmarkedet betyr dette en nedgang i arbeidsplasser for ufaglærte i konkurranseutsatt sektor. Ideelt sett burde mye av den arbeidskraften som frigjøres, gå til ulike former for kunnskapsintensiv tjenesteproduksjon. Det viser seg imidlertid at omfanget av uføretrygging og førtidspensjonering har et høgere nivå nettopp i de kommunene som har opplevd nedleggelse og nedbemanning innen privat- og offentlig sektor.

Utvalget gir også en analyse av den regionale utvikling i Norge. Her viser de til at globalisering, deregulering og omorganisering av offentlig sektor gir fordelingspolitiske, næringspolitiske og regionalpolitiske utfordringer, som krever helhetlig politikktutforming. Det handler om å fremme omstilling til vekstnæringer, fremme en regional balansert inntektsutvikling og sikre full ressursutnyttelse. Hvis vi skal opprettholde den høye velferden vi har i Norge i dag, må vi utnytte ressursene våre effektivt og ta hele landet i bruk.

Bedriftenes, institusjonenes og menneskenes lokaliseringsvalg gjør at kompetansearbeidsplasser i stor grad vokser fram i større arbeidsmarkeder. Større fagmiljøer og et større mangfold av arbeidsgivere er attraktivt både for arbeidstakerne med høyere utdanning og for bedrifter som ønsker å etablere virksomhet. Større miljøer gir økte valgmuligheter for arbeidsgiver og arbeidstaker og basis for aktivt sosialt liv. Velfungerende regionale sentra kan være en avgjørende faktor for at et regionalt arbeidsmarked skal oppnå en kritisk masse, og med det gi grobunn for vekst i kompetansearbeidsplasser.

Endringene i næringsstruktur med nedbygging av tradisjonell industri på mindre steder og vekst i kompetansebaserte næringer i de største byene fører til at det blir vanskeligere å oppfylle målsettingen om at alle skal ha reell frihet til å bo der de vil. Utvalget konkludere med at dette krever en politikk som tar inn over seg bredden av de demografiske endringene,

Hodene blir stadig viktigere (kap 3).

Utvalget viser til at befolkningen i Norge investerer i økende grad i utdanning. Resultatet av disse store investeringene utgjør en viktig ressurs som landet må utnytte til å utvikle våre konkurransefortrinn. Økt utdanningsnivå er et resultat av en ønsket politikk, men også en konsekvens av strukturendringer i økonomien og i arbeidsmarkedet. I takt med veksten i tjenestebaserte næringer, øker også behovet for personer med høyere utdanning. Samtidig betyr dette, gitt et ønske om å beholde spredt bosetting, at regionalpolitikken må være tilpasset en virkelighet hvor en stadig større del av befolkningen har høyere utdanning. En slik politikk må bygge på kunnskap om endringene i næringsstruktur og utdanningsnivå i Norge og utlandet, og hvilke muligheter og utfordringer dette gir for utviklingen i ulike regioner.

Norge er ikke alene i verden om å ha en høyt utdannet befolkning. De aller fleste OECD-land har opplevd en sterk vekst i andelen høyere utdannede, og vi ser også at flere framvoksende økonomier har økende utdanningsnivå. Denne utviklingen innebærer at bedriftene i flere nye økonomier i økende grad vil kunne konkurrere med bedrifter i vestlige land innenfor næringer med stor andel høyere utdannede arbeidstakere.

Utvalget viser også gjennom sin analyse at det er en betydelige og økende regionale forskjeller i utdanningsnivå i Norge. Andelen av befolkningen med lang høyere utdanning (over 4 år) øker klart med sentralitet. Mens disse utgjør nærmere 12 prosent av den yrkesaktive befolkningen i hovedstadsregionen, utgjør de kun rundt 2 prosent av arbeidsstyrken i de spredtbygde regionene.

Det er også regionale forskjeller i studietilbøyelighet. Generelt er studietilbøyeligheten høyest blant ungdom fra sentrale regioner, mens ungdom fra distriktene har lavest tilbøyelighet. Men de regionale forskjellene i studietilbøyelighet er langt mindre enn de regionale forskjellene i utdanningsnivå.

Arbeidsmarkeder over hele landet (kap 4)

Hvert år skapes det mellom 10 – 15 prosent nye jobber i norsk økonomi, og nesten like mange jobber legges ned. Over de siste ti årene har veksten i kompetanseintensive næringer vært på 32 prosent, mot 15 prosent i andre næringer.

17% av veksten i arbeidsplasser innenfor kompetanseintensive næringer er kommet i småbyregioner/tettstedsregioner og spredtbygde regioner.

Utvalget viser gjennom sine analyser at nye jobber primært skapes blant allerede eksisterende bedrifter og et mindretall skapes av nyetableringer. Dette gjelder for kompetansesarbeidsplasser så vel som alle andre arbeidsplasser, og uavhengig av regioner og sentralitetsgrad. De regionene som opplever sysselsettingsnedgang totalt sett, er i det vesentlige mindre sentrale bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Mange av de nye jobbene som skapes har høyere kompetansekrav enn de som blir lagt ned. De høyere kompetansekravene knytter seg til nye produkter, nye produksjonsteknologier og nye produksjonsprosesser. Som konsekvens vokser de kunnskapsintensive næringene på bekostning av mindre kunnskapsintensive næringer.

Reallokeringen av jobber mellom bedrifter og mellom sektorer bidrar til at tyngdepunktene i økonomien flyttes, både næringsmessig og geografisk. Nye og kompetanseintensive jobber etableres andre steder enn der mindre kompetanseintensive arbeidsplasser legges ned. Den regionale forflyttingen av mennesker og jobber gjenspeiler omstillingen til kunnskapsintensive arbeidsplasser. Hvor folk velger å bosette seg, og hvor bedrifter velger å lokalisere seg avhenger av ulike faktorer og samspillet mellom disse. Tilgang til viktige naturressurser, topografi, transportmuligheter og nærhet til markeder er eksempler på slike faktorer. Utvalget viser også til at historie er en viktig faktoren for bedrifters valg av lokaliseringssted, ettersom de fleste bedrifter er forankret der de opprinnelig ble etablert. Nye bedrifter blir også lettere etablert der det allerede er annen virksomhet. Dette gir en stabilitet i bosettingsmønsteret, og innebærer at næringsvirksomhet gjerne klumper seg sammen i geografiske avgrensede områder: Folk bor i byer, butikker samles i kjøpesentre og virksomheter innenfor samme bransje samles ofte i samme region.

Sysselsettingen i privat og offentlig tjenesteyting har økt i alle landsdeler og i både sentrale og mindre sentrale regioner. Men ikke desto mindre er det klare regionale forskjeller. Alle regionstyper har opplevd vekst i kompetanseintensive arbeidsplasser, men storbyregionene, og særlig de største storbyene, har totalt opplevd den største veksten i kompetanseintensive arbeidsplasser over det siste tiåret.

Forståelsen av utviklingen av kompetansesarbeidsplasser i Norge krever også en forståelse av arbeidskraftens, menneskenes, atferd og flyttemønstre. Motivene for flytting og valg av bo- og arbeidssted kan være mange, og knytter seg ofte til ulike livsfaser.

Større arbeidsmarkeder har hatt den beste utviklingen både for netto innflytting og sysselsettingsvekst. De største arbeidsmarkedene skiller seg fra alle de andre bo- og arbeidsmarkedsregionene ved at de faktisk har positiv, ikke negativ, netto innflytting. Det er stor spredning blant de mindre sentrale regionene, men de fleste har netto utflytting til tross for netto vekst i sysselsettingen. Når vi kun ser på befolkningen med høyere utdanning, er det fortsatt de mest sentrale regionene med de største arbeidsmarkedene som opplever høyest sysselsettingsvekst og innflytting.

Utvalget innleder sin analyse om stedenes betydning med at framveksten av nye kompetansesarbeidsplasser er skjevt geografisk fordelt. Veksten i kompetansesarbeidsplasser har i første rekke kommet i privat sektor, selv om den også har vært betydelig i offentlig sektor. I hovedsak er veksten i kompetanseintensive arbeidsplasser i privat sektor konsentrert til større byer. Som et resultat av den skjeve geografiske veksten, har de mindre sentrale regionene derfor en lavere andel av landets kompetanseintensive arbeidsplasser.

Utvalget har en kort gjennomgang av kapitaltilgangen og dens betydning for regional utvikling. Utvalget viser her til at det ikke er empirisk belegg for at det er store regionale forskjeller i bedrifters kapitaltilgang, og således for at det er kapitalmarkedet som hindrer vekst. Eventuell mangel på kapital i mindre sentrale områder kompenseres i noen grad gjennom offentlig støtte til næringsutvikling, særlig i de mest næringsvake områdene.

Utvalget drøfter i et eget avsnitt - Regionale sentra og nettverkseffekter. Her viser de til at byer og tettsteder har gjerne både viktige offentlige funksjoner, fungerer som et landsdelsentrum og er i større eller mindre grad et infrastrukturknutepunkt. Alt dette gjør området attraktivt for etablering av ny virksomhet, både offentlig og privat. Større kundegrunnlag og bedre tilgang på arbeidskraft og leverandører er viktige faktorer for lokalisering av virksomhet. På samme måte er et bredt servicetilbud og eksistensen av mange potensielle arbeidsgivere viktige faktorer i beslutningen om hvor man skal bosette seg.

Attraktiviteten kan øke med størrelsen på det lokale arbeidsmarkedet hvis nettverkseffektene øker etter hvert som flere virksomheter etablerer seg på samme sted. Man vil dermed kunne få en opphopning av virksomheter og trekke til seg næringsliv fra svakere regioner. Sterke regionale arbeidsmarkeder kan derfor også tiltrekke seg arbeidskraft fra mindre, omkringliggende steder. Vi får sentralisering innenfor en region, men dette kan i sin tur bidra til å bremse netto flyttestrømmene fra mindre sentrale regioner til de store byene, og med det sentraliseringen. Problemstillingen om å styrke regionsentra kontra å opprettholde bosettingen også på de minste stedene er velkjent i distrikts- og regionalpolitikken.

Utvalget viser til at i Nasjonal transportplan 2010 – 2019 samt i utredningsrapporten for Nasjonal transportplan 2014 – 2023 er ett av fire hovedmål formulert som: «bedre framkommelighet og reduserte avstandskostnader for å styrke konkurransekraften i næringslivet og for å bidra til å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret.» Dette hovedmålet operasjonaliseres gjennom flere etappemål for perioden. Et eksplisitt etappemål med særskilt relevans for regional utvikling, er målsettingen om reduksjon av avstandskostnader og reisetider i og mellom regioner. Utvalget viser imidlertid til at ingen av etappemålene i dagens nasjonale transportplan, eller i utkastet til neste, formulerer særlige målsettinger for intraregionale infrastrukturtiltak som kan bidra til regionforstørring (utvidelse av bo- og arbeidsmarkedsregioner), attraktive regionale arbeidsmarkeder, og at flere kan dra nytte av de regionale sentrenes arbeidsplass- og servicetilbud.

God infrastruktur innebærer også tilgang til velutbygd digital infrastruktur med høy kapasitet. Investeringer i denne infrastrukturen gir raskere overføring av toveis kommunikasjon, raskere levering av tjenester og gir grunnlag for arbeidsformer og samarbeidsrelasjoner som kan utnytte faktorinnsatsen bedre. Investeringene øker også produktiviteten av arbeidskraften og at arbeidskraft som innsatsfaktor blir viktigere på bekostning av andre innsatsfaktorer.

Tradisjonell regional- og distriktpolitikk har ofte hatt som hensikt å fjerne ulempene ved lokalisering i distriktene gjennom subsidiering av næringsetablering. Politikk som kun fokuserer på distriktene, og ignorerer regionale sentras betydning, vil på sikt kunne virke motproduktivt. En styrking av regionale sentra vil kunne gi positive effekter av samlokalisering for omkringliggende steder. Nærhet til et regionsenter med et velfungerende arbeidsmarked har stor betydning for hvordan arbeidsmarkedene i mindre regioner fungerer.

Vurderinger

Utvalgets analyser – sett fra Nordland

For Nordland er det en utfordring at veksten i kompetansearbeidsplasser først og fremst skjer i sentrale strøk. Dette kommer blant annet til uttrykk ved at vi har store problemer med nettoutflytting av ungdom. Fra 1999 til 2009 hadde Nordland en nettoutflytting i aldersgruppen 20 – 29 år på 3480 personer. Dette er ungdom som har fullført sin utdanning i fylket eller i andre deler av landet.

Nordland har ingen storbyregioner som nyter godt av den utviklingen som utvalget skisserer, men har derimot en stor andel spredtbygde regioner og tettstedsregioner.

Selv om det er en del variasjoner, er trenden at denne kategorien regioner vil ha vanskelig for å ha samme grad av vekst i kompetansearbeidsplasser som de mer sentrale regionene.

Inndeling etter regiontype og bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Regiontype		Antall bo- og arb.m.regioner i Norge	Bo- og arbeidsmarkedsregioner i Nordland	Hvilke kommuner
			Antall	
Hovedstadsregion	Senter > 500 000 innbyggere	1		
Storbyregioner kategori 1	Senter 200 000 – 500 000 innbyggere	3		
Storbyregioner kategori 2	Senter 50 000 – 200 000 innbyggere	5		
Mellomstore byregioner	Senter 15 000 – 50 000 innbyggere	16	2	Bodø: Bodø og Gildeskål Rana: Rana og Hemnes
Småbyregioner	Senter 5 000 – 15 000 innbyggere	27	4	Narvik: Narvik, Ballangen, Evenes og Gratangen i Troms Alstahaug: Alstahaug, Dønna, Leirfjord, og Herøy Vefsn: Vefsn og Grane Fauske: Fauske, Sørfold og Saltdal
Tettstedsregioner	Senter 1 000 - 5000innbyggere	57	8	Brønnøy: Brønnøy, Sømna, Vevelstad og Vega Nesna: Nesna Meløy: Meløy Lødingen: Lødingen Flakstad/ Vestvågøy: Flakstad og Vestvågøy Vågan: Vågan Sortland: Sortland, Hadsel, Øksnes og Bø Andøy: Andøy
Spredtbygde regioner	Senter 1 000 innbyggere	53	12	Bindal: Bindal Hattfjelldal: Hattfjelldal Lurøy: Lurøy Træna: Træna Rødøy: Rødøy Beiarn: Beiarn Steigen: Steigen Hamarøy: Hamarøy Tysfjord: Tysfjord Røst: Røst Værøy: Værøy Moskenes: Moskenes Tjeldsund: Del av Harstad bo- og arb.m.region
Alle		162	26	

SSBs framskrivning viser at 40 % av den norske arbeidsstyrken vil ha høyere utdanning i 2030, mot 33% i dag. I Nordland ligger vi i dag vesentlig under landsgjennomsnittet. En økning av det nasjonale nivået, kan føre til at Nordland vil henge enda lengre etter dersom vi ikke klarer å påvirke utviklingen regionalt. Forskjellene er enda større om en ser på lang høyere utdanning (mer enn 4 år). I Nordland har alle arbeidsmarkedsregionene unntatt Bodø-regionen mindre enn 3 %. Bodø-regionen ligger mellom 3 og 6 %. Til sammenligning har storbyregionene, inklusive Tromsø-regionen, mer enn 9% av arbeidsstyrken med lang høyere utdanning. I Osloregionen er tallet 12 %. Det siste tiåret har også veksten i andel med høyere utdanning vært større i storbyregionene enn ellers i landet.

Noe av disse forskjellene skyldes forskjeller i utdanningstilbøyelighet. Norge er et av landene med størst regionale forskjeller i utdanningstilbøyelighet. Med et nytt universitet i Nordland og desentralisert høyere utdanningstilbud mange steder i fylket, vil fylkesrådet anta at tilbøyeligheten til å ta høyere utdanning vil øke i Nordland framover. Det er særlig blant menn tilbøyeligheten til å ta utdanning er lavere utenfor storbyområdene, mens utdanningstilbøyeligheten blant kvinner er relativt høy over mesteparten av landet.

Imidlertid er forskjellene i andel høyt utdannede i arbeidsstyrken, i følge utvalgets analyser, mye større enn forskjellene i utdanningstilbøyelighet. Hovedproblemstillingen er altså ikke først og fremst knyttet til om ungdom fra Nordland tar høyere utdanning, men om Nordlandssamfunnet klarer å tilby dem og tilsvarende ungdom fra andre regioner attraktive jobbmuligheter slik at de bosetter seg i Nordland. Sjansen er større for dette dersom utdanningen skjer i regionen, og gode tilbud på universitets- og høgskoleutdanning i Nordland er derfor viktig.

Nordland har i dag en relativ høy andel sysselsetting i primærnæringene og i industrien, en lav andel i privat tjenesteyting og høy andel i offentlig tjenesteyting. Det finnes kompetanseintensive arbeidsplasser i alle sektorer. Offentlig sektor spiller en viktig rolle for sysselsetting av høyere utdannede i Nordland. Den høye veksten i kompetanseintensive næringer det siste tiåret knytter seg imidlertid først og fremst til vekst i kompetanseintensive arbeidsplasser i privat sektor, og det er her Nordland og andre distriktsregioner henger etter storbyområdene.

For å lykkes med å skape flere levedyktige kompetansesarbeidsplasser, bør disse etableres med utgangspunkt i regionale ressurser og fortrinn. Med utgangspunkt i de store petroleumsressursene utenfor kysten og andre store uutnyttede naturressurser som fornybar energi (vann- og vindkraft), malm og mineraler kan Nord-Norge i løpet av de neste tiårene utvikles til å bli en av Europas store næringsregioner. Råvarebasert produksjon basert på olje og gass, fisk/havbruk, vannkraft, strategiske metaller vil være viktig i uoverskuelig fremtid, og skape grunnlag for en voksende kompetanseintensiv tjenesteytende sektor. Sentrale elementer for en bærekraftig og lønnsom industriutvikling vil være forskning og teknologiutvikling, samt rammevilkår (kraftpriser og miljøkrav) på linje med resten av verden.

Industrien har viktige distriktsarbeidsplasser, også kompetansesarbeidsplasser. I et lengre perspektiv er det viktig å opprettholde og styrke både prosessindustri og verkstedindustri i Nord-Norge. Uten tradisjonelle industribedrifter som Hydro og Elkem i Glomfjord, med den kompetansebasen der, ville det neppe vært mulig å lykkes så godt med etablering av mer høyteknologisk solcelleindustri. Dette gjelder også for landsdelens to største verkstedkonsern Momek Group og Miras Group som startet med vedlikehold og service for prosessbedrifter i Mo Industripark, men som i dag har egne engineeringavdelinger og størstedelen av sine leveranser nasjonalt og internasjonalt on- og offshore. Et annet eksempel er Molab som en gang var laboratorium for Norsk Jernverk og i dag en av Norges største industrielle laboratoriebedrifter, en kunnskapsbedrift med hovedkontor i Mo i Rana og avdelingskontorer i Oslo, Glomfjord og Porsgrunn.

Nordland er karakterisert av globalt eierskap til industrien (både marin og prosess). Det betyr at administrasjonen og utviklingsavdelingene er lokalisert i New York, Rio de Janeiro, Madrid, Kypros eller andre steder. Bedriftene i Nordland er produsenter. Det vil si at enhetene i mindre grad etterspørs avanserte tjenester. Disse kommer i de nasjonale hovedstedene eller der konsulentene sitter. Det betyr at vi utvikler ikke privat tjenesteytende sektor på samme måte som ellers i landet (J.fr. Indeks Nordland 2011). Her må Nordland ha særlige virkemidler for at FoU/utvikling skal skje i i Nordland, for eksempel større fradragmuligheter i SkatteFUNN.

Samtidig er rekruttering til kompetansesarbeidsplasser også en utfordring mange steder i Nordland. Utflyttingen fra mindre sentrale regioner og innflyttingen til sentrale regioner er vesentlig større for høyere utdannede enn for personer uten høyere utdanning. Som en konsekvens av rekrutteringsutfordringer, har mange regioner rekruttert utenlandsk arbeidskraft.

Dette kan representere en viktig kompetanseressurs særlig på mindre steder, men ser ut til å være av midlertidig karakter. For å sikre rekruttering av høyt utdannede i Nordland, er det nødvendig men ikke tilstrekkelig at det finnes attraktive jobbmuligheter – de må også betrakte stedene som attraktive. Utvikling av attraktive steder er derfor vesentlig for å kunne øke veksten i kompetansearbeidsplasser i Nordland. I denne sammenheng legger utvalget særlig vekt på fysisk og digital infrastruktur, kompetansetilgang, lokal kjøpekraft, dynamikk, omstillingsevne og bransjebredde.

Utvalget vektlegger at det er nødvendig med en viss kritisk masse for at et arbeidsmarked skal virke attraktivt for nyetableringer innen kompetanseintensive næringer og for arbeidstakere med høyere utdanning. De mener at det er avgjørende å legge til rette for regionforstørring og utvikling av robuste arbeidsmarkeder. Sterke regionale sentra står her sentralt. For Nordland kan det derfor være viktig ytterligere å styrke regionale sentra for å skape vekst og økt dynamikk i arbeidsmarkedet, noe som også vil gi positive effekter for omkringliggende kommuner.

Fylkesrådets vurdering av utvalgets forslag til tiltak

Utvalget hadde som mandat å komme med konkrete forslag til tiltak for å sikre bedre spredning av kompetansearbeidsplasser mellom regionene i Norge. Utvalget konkluderte med at en slik påvirkning av utviklingen er mulig, men at det krever sterke virkemidler.

Det er svært få virkemidler som i dag er direkte rettet mot spredning av og rekrutteringen til kompetansearbeidsplasser. Generelle regional- eller distriktpolitiske virkemidler kan likevel ha en effekt også på dette området. Men for å møte utfordringene knyttet til kompetansearbeidsplasser trenger man en helhetlig innsats på mange politikkområder. Det er viktig at distrikts- og regionalpolitikken, samferdsels- og kommunikasjonspolitikken, nærings- og innovasjonspolitikken, arbeidsmarkeds- og velferdspolitikken, utdannings- og forskningspolitikken, helsepolitikken, samt mangfolds- og integreringspolitikken trekker i samme retning.

Utvalget mener at en helhetlig og koordinert politikktutforming er nødvendig for å skape, og rekruttere til, kompetansearbeidsplasser i hele landet.

Utredningen har til sammen 26 forslag til tiltak, gruppert i fem hovedkategorier. Noen av dem kommenteres nedenfor.

- Robuste arbeidsmarkeder – 8 tiltak
- Flere kompetansearbeidsplasser - 4 tiltak
- Styrket rekruttering til hele landet - 7 tiltak
- Regional kunnskapsinfrastruktur - 4 tiltak
- Omstilling av jobber, mennesker, bedrifter og steder - 3 tiltak

Robuste arbeidsmarkeder

- Utvalget foreslår at en skal bidra til robuste arbeidsmarked gjennom en sterk satsing på infrastruktur for å lage større funksjonelle arbeidsmarkedsregioner, og gjennom på ulike måter styrke regionale sentra. Når det gjelder infrastruktur, peker de på at den praksis som i dag benyttes for å beregne samfunnsøkonomisk lønnsomhet av investeringer i infrastruktur bør vurderes nærmere, særlig med tanke på å inkludere produktivitetsvirkninger av økt geografisk tetthet og økt arbeidstilbud som oppstår dersom infrastrukturtiltaket bidrar til regionforstørring.

De foreslår også klare målsettinger for regionforstørrende infrastrukturtiltak (dvs. utvide dagens bo- og arbeidsmarkedsregioner) og at dette innlemmes som en del av Nasjonal transportplan. Nordland er et fylke med store behov for samferdselsinvesteringer dersom en skal få til større og mer funksjonelle arbeidsmarkedsregioner. Forslagene til fysisk infrastruktur er ressurskrevende, men viktige for et fylke som Nordland. Fylkesrådet vil derfor støtte forslaget om at det innarbeides særskilte etappemål knyttet til regionforstørring (utvidelse av bo- og arbeidsmarkedsregioner) i kommende NTP 2014 – 2023. På grunn av stort etterslep innen samferdselsinvesteringene i Nordland, er det viktig å finne en balanse mellom utbygging av stamvegnettet og tverrforbindelser mellom innland og kyst og investeringer som binder eller utvider dagens bo- og arbeidsmarkedsregioner. Fylkesrådet vil likeledes peke på at det å utvikle gode hurtigbåt/fergertilbud mellom de regionale sentra og omegnskommunene er viktige tiltak i utvide dagens bo- og arbeidsmarkedsregioner.

- Utvalget foreslår også en del tiltak for regionalisering av statlig virksomhet, herunder at nye statlige arbeidsplasser lokaliseres i regionssentra, samt at det tilrettelegges og gis incentiver for at ulike funksjoner innenfor statlige virksomheter kan legges utenfor hovedstadsregionen. De ønsker også å utrede muligheten for en sterkere regional forankring av hovedkontorer i offentlig eide selskaper. Dette ut fra at staten har et ansvar for å sikre geografisk spredning av kompetansearbeidsplasser. En studie gjennomført ved Nordlandsforskning viser at det er mulig å relokalisere og spre virksomhet i større organisasjoner uten at det får negative konsekvenser for effektiviteten, forutsatt at dette gjøres på riktig måte. Det kan med andre ord være samfunnsøkonomisk lønnsomt å flytte ut funksjoner og hovedkontorer til regionssentra slik utvalget foreslår.

I Nordland har Fylkesrådet erfaring med at når staten går foran og flytter aktivitet ut, medfører dette også en stimulans til privat næringsliv om å lokalisere kompetansearbeidsplasser i de samme regionene. Eksempler på vellykkede lokaliseringer er Brønnøysundregistrene, Innkrevingsentralen og avdeling av Nasjonalbiblioteket til Mo i Rana og Luftfartstilsynet til Bodø. Studier av lokalisering av universiteter viser også at disse har stor effekt for sysselsetting av høyt utdannede i de regionene de er lokalisert, eksemplifisert ved Tromsø bys relativt store andel høyt utdannede i arbeidsstyrken.

For å oppnå kritisk masse av kompetansearbeidsplasser i distriktene, er det viktig at staten har en klar politikk om utlokalisering av offentlige kompetansearbeidsplasser/etablering av nye institusjoner/avdelinger fra de større byene til mindre steder. Fylkesrådet deler ikke utvalgets mening om at *”Utvalget mener derfor ikke at man skal treffe tiltak som hindrer veksten i kompetansearbeidsplasser i større byer til fordel for mindre steder. En slik politikk vil kunne virke mot sin hensikt, siden det ikke er noen automatikk i at disse arbeidsplassene vil etableres andre steder i landet”*.

- Utvalget har vært mest opptatt av viktige strukturelle virkemidler. Det står derimot lite i utredningen om hva som skaper regionforstørring ut over bedre transportmuligheter. Som fylkesplanen for Nordland peker på, bør regionbygging også skje gjennom identitetsskapende, fellesskapsbyggende og samhandlingsorienterte aktiviteter. Det er ikke bare den fysiske og tidsmessige avstanden til regionsenteret som betyr noe for om folk ser på det som mulig og relevant å pendle, men også følelsen av tilhørighet og opplevelsen av dette som ”min region”. Dette illustreres godt ved at akseptabel reisetid til arbeid er vesentlig større i storbyregionene enn i distriktsregionene. Arbeidsmarkedsregionene vil fungere bedre dersom samme aksept for reisetid fantes også i Nordland. Dette fordrer satsing på aktivitet utover infrastruktur, herunder kultur, samarbeidstiltak, mv.

Flere kompetansearbeidsplasser

Utvalget har også forslag rettet mot hvordan en kan bidra til omstilling av norsk næringsliv i retning av flere kompetansearbeidsplasser.

- Utvalget foreslå som et tiltak å forenkle målstrukturen og styringen, for på denne måten å legge til rette for større målrettede satsingen. I Nordland fylkeskommunens høringsuttalelse i fylkestingssak sak 18-11; Innovasjon Norge - framtidige utvikling av selskapet, uttalte Nordland fylkesting blant annet at evalueringen etterlyser større bruk av målstyring for selskapet og drøfter alternative måter å strukturere målene. Når det anbefales en tettere kobling mellom virkemiddelbruk og målstruktur, var fylkestinget i utgangspunktet enige i dette. Men det setter samtidig store krav til virkemiddeleierne om å overlate større del av implementering av programmer og virkemidler til Innovasjon Norge selv. Når de 5 oppdragsgiverdepartementene ikke vil gi slipp på detaljstyringen, kommer selskapet i en skvis mellom det å tilfredsstille oppdragsgivers spesifikasjoner og det å anvende ressursene mest mulig effektivt. Innovasjon Norge skal regionalt også forholde seg til sine fylkeskommunale oppdrag og til fylkeskommunenes overordnede prioriteringer. Det er viktig at det her er god kontakt om implementering av regionale strategier i tillegg til at overordnede strategier og prioriteringer ivaretas.

Videre pekte Nordland fylkesting på at det er i dag er åpenbart at antall virkemidler, programmer og tjenester er så stort at det skaper et uoversiktlig virkemiddelapparat der bedriftene har vanskelig for å orientere seg mot de rette virkemidlene for den aktuelle situasjon bedriften står i. Nordland fylkeskommune ga videre uttrykk for at er sterkt opptatt av å få et Innovasjon Norge som er fokusert på å være en god medspiller for bedriftene og at selskapet ivaretar rådgiverrollen på en god måte. Med det store antall virkemidler som er til rådighet, er det å være en konstruktiv samtalepartner i prosjektutvikling en svært viktig oppgave for selskapet. Den enkelte kunde må føle at selskapet er en medspiller, ikke en motstander.

- Fylkesrådet deler utvalgets forslag om å prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet. Tilgangen til høyhastighetsbånd er i dag en vesentlig forutsetning for lokalisering av kompetansearbeidsplasser og stedsuavhengige funksjoner. Fylkesrådet forutsetter av Kommunal- og regionaldepartementet opprettholder sine bevilgninger til dette formål på minst samme nivå også etter 2013.
- Utvalget har videre vurdert ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Siden denne støtter alle typer arbeidsplasser, og således ikke målrettet mot kompetansearbeidsplasser, foreslår et flertall i utvalget å fjerne dette virkemiddelet. De mener at for eksempel ordningen med reduksjon av studielån er langt mer målrettet og bør omfatte flere regioner enn i dag. Det er utvilsomt riktig at sistnevnte er mer målrettet mot høyt utdannet arbeidskraft.

Etter fylkesrådets vurdering vil det likevel være slik at differensiert arbeidsgiveravgift har større virkning i arbeidskraftsintensive næringer, som tjenesteyting, og større effekt der arbeidskraften er høyt lønnet (høyt utdannet). Det kan derfor argumenteres mot at virkemiddelet ikke retter seg inn mot målgrupper i kompetanseintensive næringer. Det foreligger i dag et noe tynt grunnlag for å vurdere effektene av differensiert arbeidsgiveravgift på kompetansearbeidsplasser. Det er ikke åpenbart at en fjerning av ordningen og i stede bruke pengene på infrastrukturtiltak, slik flertallet i utvalget foreslår, vil ha bedre effekt. Det vil derfor være rimelig å utrede dette nærmere før en eventuelt foreslår en endring.

Fylkesrådet vil holde fast ved dagens ordning, hvor kommunene i Nordland med unntak av Bodø har en avgiftssats på 5.1%. Differensiert arbeidsgiveravgift er et målrettet og treffsikkert distriktspolitisk virkemiddel som har og vil ha stor betydning for Nordland. Fylkesrådet vil likeledes holde fast ved at statens provenyinntekt som følge av høyere arbeidsgiveravgift i Bodø, tilbakeføres Nordland.

Styrket rekruttering til hele landet

- Utvalget er av den oppfatning at personrettede virkemidler, som skattefradrag, vil ha mindre betydning framover pga økt velstandsnivå, og bør ”ofres” til fordel for infrastrukturtiltak, som potensielt kan ha større effekt. Konkret foreslår de å fjerne pendlerfradraget, som i første rekke har effekt i hovedstadsregionen der mange pendler, men å beholde og utvide ordningen med nedskrivning av studielån til flere utvalgte geografiske områder som møter på rekrutteringsutfordringer, samt å gjennomføre utredninger med mer på noen konkrete, smale områder. Tidligere studier viser at personrettede virkemidler som de som er i tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark har effekt. Fylkesrådet mener det er derfor at det foreligger et tynt grunnlag for å hevde at infrastrukturtiltak, vil ha større effekt enn personrettede tiltak. Dette bør i så fall utredes nærmere.
- Det pekes på at innvandrere med høy utdanning representerer en viktig kompetanseressurs. Det er imidlertid vesentlig at denne gruppen har tilgang til god norskopplæring. At tilflyttere fra EØS-området mangler rettigheter til slik opplæring, er i dag ei stor utfordring. Fylkesrådet vil derfor framheve viktigheten av at det legges til rette for god språkopplæring og der finansiering i større grad avklares.
- Utvalget har videre tatt for seg tiltak når det gjelder næringstilknyttet spesialisert videregående opplæring. Det omfatter tekniske og allmenne fag (TAF) som et utdanningstilbud i samarbeid mellom videregående skole og lokalt næringsliv. Etter 4 år oppnår eleven både fagbrev og studiekompetanse vanligvis med fordypning i matematikk og fysikk. Ordningen er krevende for den enkelte elev og vil neppe være aktuell for så mange. Fylkesrådet mener imidlertid det bør legges til rette for og oppmuntre til slike tiltak (TAF-tilbud) i regionene.

Regional kunnskapsinfrastruktur for samarbeid og livslang læring

- Her peker utvalget på betydningen av geografisk spredning av utdanningstilbudet, desentralisert etter og videreutdanning, og samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og potensielle arbeidsgivere for å bidra til et utdanningstilbud som svarer godt på regionale arbeidsmarkedenes utfordringer. Utvalget mener videre at universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter kan spille en vesentlig rolle i forhold til kunnskapsformidling og innovasjon, men vektlegger tilpasning til nærings- og arbeidslivet i regionen. Det finnes gode argumenter for at en skal søke å tilpasse utdanning og forskning til de behov som finnes regionalt. Fylkesrådet mener dette er et for lite ambisiøse forslag. Tilpasning er en reaktiv handlingsform, og kan ikke forvente å bidra vesentlig til de store endringene utvalget mener må til for å få til større geografisk spredning av kompetansearbeidsplasser. En helhetlig og koordinert politikk for å sikre geografisk spredning av kompetansearbeidsplasser bør, i tråd med det som er foreslått under ”robuste arbeidsmarkedsregioner” også se nærmere på utflytting av kunnskapsinfrastrukturen. De mest spennende endringene skjer kanskje der kunnskapsinfrastrukturen bygges først og det regionale nærings- og arbeidslivet utvikles som en følge av dette, jfr. oppblomstring av teknologibedrifter i Trondheimsregionen og bioteknologibedrifter i Tromsø. Fylkesrådet mener av den grunn at det er grunnlag også for å vurdere regionalisering av nasjonal kunnskapsinfrastruktur.

I utredningen blir det pekt på at Universitet og Høgskoler i seg selv er blant de største kompetansearbeidsplassene i sine respektive regioner. Videreutvikling av disse miljøene er derfor helt avgjørende for at en skal skape brede attraktive arbeidsmarkeder. Det er betenkelig at fordelingen av stipendiatstillinger ikke brukes for å styrke FoU-miljøene i regionene. Ved de tre institusjonene i Nordland er det samlet kun 46 slike stillinger, dvs. en andel på 1,6 prosent.

- Utvalget mener at desentralisert utdanning kan gi viktige bidrag til omstilling av den regionale arbeidsstyrken i samsvar med arbeidslivets behov. Det er viktig av desentraliserte studietilbud svarer til de regionale arbeidsmarkedenes utfordringer. Fylkesrådet støtter dette og mener det er påkrevd å få en bedre organisering og distribusjon av høyere utdanning i fylket med fleksible og desentraliserte studier. På samme tid er Nordland – som også noen andre fylker, et krevende fylke når det gjelder å utvikle tjenestetilbud der folk bor og bedrifter er lokalisert.

Omstilling av jobber, mennesker og steder

Geografisk spredt vekst av kompetansearbeidsplasser krever betydelig omstilling både i arbeidslivet, i befolkningen og av stedene. Utvalget er opptatt av at arbeidsmarkedstiltak og arbeidsformidling er viktig i små og smale arbeidsmarkeder, og er særlig viktig når det er store omstillingsbehov. De mener at arbeidsmarkedstiltakene derfor bør målrettes mot slike omstillingsbehov, samt at etter- og videreutdanning bør styrkes.

- De peker videre på at næringsrettede virkemidler bør målrettes og koordineres bedre for å bidra til omstilling til kompetanseintensiv virksomhet, i tråd med det som er diskutert i forhold til Innovasjon Norge over. Fylkesrådet mener tiltakene er rasjonelle og fornuftige, men noe marginale og kan ikke forventes å bidra til større endringer. Utvalget sier lite om omstilling av steder.

Andre vurderinger

Fylkesrådet er uenig i forslaget om å redusere dagens landbruksstøtte og bruke disse midlene til blant annet fysisk og digital infrastruktur for derigjennom å fremme etableringen av kompetansearbeidsplasser i hele landet. Etter vår vurdering vil en nedbygging av landbruksstøtten innebære en nedbygging av landbruksnæringen og derved også viktige arbeidsplasser i mange av fylkets distriktskommuner. Etter fylkesrådets vurderinger har ikke utvalget sannsynliggjort at en slik omlegging vil komme distriktskommunene til gode.

Konsekvenser

Saken har ingen administrative konsekvenser for Nordland. En omlegging av distrikts- og regionalpolitikken i retning av å øke tilgangen på flere kompetansearbeidsplasser, vil kunne innebærer en gradvis endring av innretningen og dimensjoneringen i bruken av distriktspolitiske virkemidler i Nordland..

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Fylkestinget i Nordland vedtar følgende uttalelse til NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser - drivkraft for vekst i hele landet:

1. Fylkestinget i Nordland deler utvalgets syn på at en helhetlig og koordinert politikkutforming er nødvendig for å skape, og rekruttere til kompetansearbeidsplasser i hele landet. For at dette skal skje må regjeringen gjennom sektorpolitikken på en bedre måte synliggjøre de regionalpolitiske målsettingene om å ta hele landet i bruk.
2. Fylkestinget i Nordland anser utredningen om kompetansearbeidsplasser og dets betydning for vekst i hele landet som et godt utgangspunkt for å møte de framtidige utfordringer både nasjonal og regional politikkutvikling. Nordland fylkesting er innstilt på at dette også må få konsekvenser for hvordan Nordland disponerer og innretter bruken av våre distriktpolitiske virkemidler regionalt.
3. Fylkestinget i Nordland støtter utvalgets analyse om de konsekvenser og muligheter som globaliseringen gir, både i form av vekstimpulser men også de politikkutfordringer dette medfører. Det er viktig at næringslivet i distriktene gis rammebetingelser som gjør det mulig å ta del i denne utvikling og at nødvendige omstillinger som vil følge av denne utviklingen, blir erstattet med nye kompetansearbeidsplasser som har et globalt marked.
4. Fylkestinget støtter utvalgets analyser om behovet for å utvikle mere robuste arbeidsmarkedsregioner og at flere kan dra nytte av de regionale sentrenes arbeidsplass- og servicetilbud. Fylkestinget vil derfor støtte utvalgets forslag om at det innføres særskilte etappemål knyttet til regionforstørring (utvidelse av bo- og arbeidsmarkedsregioner) i kommende NTP 2014 – 2023. Et slikt etappemål vil nødvendiggjøre regionale analyser for å finne en balanse mellom utbygging av stamvegnettet og tverrforbindelser mellom innland og kyst og investeringer som binder eller utvider dagens bo- og arbeidsmarkedsregioner. Gjennom slike analyser vil en kunne avklare om geografien i Nordland er et naturlig hinder for hvor effektiv en slik politikk vil være i relasjon eller om andre typer tiltak vil ha større effekt. Fylkestinget ser også nødvendigheten av å ha et større fokus på de større sentra med regionale funksjoner.
5. Fylkestinget i Nordland deler utvalgets forslag om å prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet. Tilgangen til høyhastighetsbånd er i dag en vesentlig forutsetning for lokalisering av kompetansearbeidsplasser og stedsuavhengige funksjoner. Nordland fylkeskommune forutsetter av Kommunal- og regionaldepartementet opprettholder sine bevilgninger til dette formål på minst samme nivå også etter 2013.
6. Spredning og utlokalisering av offentlige kompetansearbeidsplasser er et virkemiddel som må benyttes i større grad enn i dag. Etter fylkestingets vurdering, er det viktig at staten har en klar politikk om utlokalisering av offentlige kompetansearbeidsplasser/etablering av nye institusjoner/avdelinger fra de større byene til mindre steder.
7. Universiteter og høyskoler må gis sterkere insentiver til å samarbeide med lokalt næringsliv. Videre må finansieringssystemet utformes slik at sektoren kan spille en sterkere rolle i lokal kunnskapsformidling, innovasjon og omstilling til kunnskapsintensivt næringsliv. Nordland fylkesting mener det må iverksettes stimuleringsordninger for regional tilrettelegging av utdanningstilbud for voksne i samsvar med arbeidslivets og den enkeltes behov.

8. Fylkestinget i Nordland deler ikke utvalgets syn på å fjerne dagens ordning med differensiert arbeidsgiveravgift. Det er viktig å holde fast ved dagens ordning, hvor kommunene i Nordland med unntak av Bodø har en avgiftssats på 5.1%. Differensiert arbeidsgiveravgift er et målrettet og treffsikkert distriktpolitisk virkemiddel som har og vil ha stor betydning for utvikling av kompetansearbeidsplasser Nordland.

Nordland fylkesting vil likeledes holde fast ved at statens provenyinntekt som følge av høyere arbeidsgiveravgift i Bodø, tilbakeføres Nordland og gis en sterkere innretning mot utvikling av kompetansearbeidsplasser.

9. Fylkestinget i Nordland er sterkt uenig i forslaget om å reduserer dagens landbruksstøtte og bruke disse midlene til blant annet fysisk og digital infrastruktur for derigjennom å fremme etableringen av kompetansearbeidsplasser i hele landet. Etter vår vurdering vil en nedbygging av landbruksstøtten innebære en nedbygging av landbruksnæringen og derved også viktige arbeidsplasser i mange av våre distriktskommuner. Utvalget har etter vår vurderinger ikke sannsynliggjort at en slik omlegging vil komme distriktskommunene til gode.
10. Fylkestinget i Nordland viser for øvrig at saksutredningen som del av vår høringsuttalelse.

Bodø den 10.05.2011

Odd Eriksen
fylkesrådsleder
sign

Arve Knutsen
fylkesråd for næring
sign

06.06.2011 Fylkestinget

FT-096/11

Innstillingen fra komité for næring ble lagt fram av saksordfører Berhild Nilsen Rønning, FrP:

Fylkestinget i Nordland vedtar følgende uttalelse til NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser - drivkraft for vekst i hele landet:

1. Fylkestinget i Nordland deler utvalgets syn på at en helhetlig og koordinert politikkutforming er nødvendig for å skape, og rekruttere til kompetansearbeidsplasser i hele landet. For at dette skal skje må regjeringen gjennom sektorpolitikken på en bedre måte synliggjøre de regionalpolitiske målsettingene om å ta hele landet i bruk.
2. Fylkestinget i Nordland anser utredningen om kompetansearbeidsplasser og dets betydning for vekst i hele landet som et godt utgangspunkt for å møte de framtidige utfordringer både nasjonal og regional politikkutvikling. Nordland fylkesting er innstilt på at dette også må få konsekvenser for hvordan Nordland disponerer og innretter bruken av våre distriktpolitiske virkemidler regionalt.
3. Fylkestinget i Nordland støtter utvalgets analyse om de konsekvenser og muligheter som globaliseringen gir, både i form av vekstimpulser men også de politikkutfordringer dette medfører. Det er viktig at næringslivet i distriktene gis rammebetingelser som gjør det mulig

å ta del i denne utvikling og at nødvendige omstillinger som vil følge av denne utviklingen, blir erstattet med nye kompetansearbeidsplasser som har et globalt marked.

4. Fylkestinget støtter utvalgets analyser om behovet for å utvikle mere robuste arbeidsmarkedsregioner og at flere kan dra nytte av de regionale sentrenes arbeidsplass- og servicetilbud. Fylkestinget vil derfor støtte utvalgets forslag om at det innføres særskilte etappemål knyttet til regionforstørring (utvidelse av bo- og arbeidsmarkedsregioner) i kommende NTP 2014 – 2023. Et slikt etappemål vil nødvendigvis gjøre regionale analyser for å finne en balanse mellom utbygging av stamvegnettet og tverrforbindelser mellom innland og kyst og investeringer som binder eller utvider dagens bo- og arbeidsmarkedsregioner. Gjennom slike analyser vil en kunne avklare om geografien i Nordland er et naturlig hinder for hvor effektiv en slik politikk vil være i relasjon eller om andre typer tiltak vil ha større effekt. Fylkestinget ser også nødvendigheten av å ha et større fokus på de større sentra med regionale funksjoner.
5. Fylkestinget i Nordland er enig i utvalgets forslag om å prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet. Tilgangen til høyhastighetsbånd er i dag en vesentlig forutsetning for lokalisering av kompetansearbeidsplasser og stedsuavhengige funksjoner. Nordland fylkeskommune forutsetter av Kommunal- og regionaldepartementet opprettholder sine bevilgninger til dette formål på minst samme nivå også etter 2013.
6. Spredning og utlokalisering av offentlige kompetansearbeidsplasser er et virkemiddel som må benyttes i større grad enn i dag. Etter fylkestingets vurdering, er det viktig at staten har en klar politikk om utlokalisering av offentlige kompetansearbeidsplasser/etablering av nye institusjoner/avdelinger fra de større byene til mindre steder.
7. Universiteter og høyskoler må gis sterkere insentiver til å samarbeide med lokalt næringsliv. Videre må finansieringssystemet utformes slik at sektoren kan spille en sterkere rolle i lokal kunnskapsformidling, innovasjon og omstilling til kunnskapsintensivt næringsliv. Nordland fylkesting mener det må iverksettes stimuleringsordninger for regional tilrettelegging av utdanningstilbud for voksne i samsvar med arbeidslivets og den enkeltes behov.
8. Fylkestinget i Nordland deler ikke utvalgets syn på å fjerne dagens ordning med differensiert arbeidsgiveravgift. Det er viktig å holde fast ved dagens ordning, hvor kommunene i Nordland med unntak av Bodø har en avgiftssats på 5.1%. Differensiert arbeidsgiveravgift er et målrettet og treffsikkert distriktpolitisk virkemiddel som har og vil ha stor betydning for utvikling av kompetansearbeidsplasser Nordland.

Nordland fylkesting vil likeledes holde fast ved at statens provenyinntekt som følge av høyere arbeidsgiveravgift i Bodø, tilbakeføres Nordland og gis en sterkere innretning mot utvikling av kompetansearbeidsplasser.
9. Fylkestinget i Nordland er sterkt uenig i forslaget om å reduserer dagens landbruksstøtte og bruke disse midlene til blant annet fysisk og digital infrastruktur for derigjennom å fremme etableringen av kompetansearbeidsplasser i hele landet. Etter vår vurdering vil en nedbygging av landbruksstøtten innebære en nedbygging av landbruksnæringen og derved også viktige arbeidsplasser i mange av våre distriktskommuner. Utvalget har etter vår vurderinger ikke sannsynliggjort at en slik omlegging vil komme distriktskommunene til gode.
10. Fylkestinget i Nordland viser for øvrig at saksutredningen som del av vår høringsuttalelse.

Berhild Nilsen Rønning, FrP, fremmet også FrPs endringsforslag fra komiteen:

Endring i punkt 9:

Fylkestinget i Nordland er enig i forslaget om å redusere dagens landbruksstøtte og bruke disse midlene til blant annet fysisk og digital infrastruktur for derigjennom å fremme etableringen av kompetansearbeidsplasser i hele landet.

Votering

Komiteens innstilling punkt 1-8 og punkt 10 enstemmig vedtatt.

Komiteens innstilling punkt 9 vedtatt mot 10 stemmer avgitt for FrPs forslag.

Vedtak:

Fylkestinget i Nordland vedtar følgende uttalelse til NOU 2011:3 Kompetansearbeidsplasser - drivkraft for vekst i hele landet:

1. Fylkestinget i Nordland deler utvalgets syn på at en helhetlig og koordinert politikkutforming er nødvendig for å skape, og rekruttere til kompetansearbeidsplasser i hele landet. For at dette skal skje må regjeringen gjennom sektorpolitikken på en bedre måte synliggjøre de regionalpolitiske målsettingene om å ta hele landet i bruk.
2. Fylkestinget i Nordland anser utredningen om kompetansearbeidsplasser og dets betydning for vekst i hele landet som et godt utgangspunkt for å møte de framtidige utfordringer både nasjonal og regional politikkutvikling. Nordland fylkesting er innstilt på at dette også må få konsekvenser for hvordan Nordland disponerer og innretter bruken av våre distriktpolitiske virkemidler regionalt.
3. Fylkestinget i Nordland støtter utvalgets analyse om de konsekvenser og muligheter som globaliseringen gir, både i form av vekstimpulser men også de politikkutfordringer dette medfører. Det er viktig at næringslivet i distriktene gis rammebetingelser som gjør det mulig å ta del i denne utvikling og at nødvendige omstillinger som vil følge av denne utviklingen, blir erstattet med nye kompetansearbeidsplasser som har et globalt marked.
4. Fylkestinget støtter utvalgets analyser om behovet for å utvikle mere robuste arbeidsmarkedsregioner og at flere kan dra nytte av de regionale sentrenes arbeidsplass- og servicetilbud. Fylkestinget vil derfor støtte utvalgets forslag om at det innføres særskilte etappemål knyttet til regionforstørring (utvidelse av bo- og arbeidsmarkedsregioner) i kommende NTP 2014 – 2023. Et slikt etappemål vil nødvendiggjøre regionale analyser for å finne en balanse mellom utbygging av stamvegnettet og tverrforbindelser mellom innland og kyst og investeringer som binder eller utvider dagens bo- og arbeidsmarkedsregioner. Gjennom slike analyser vil en kunne avklare om geografien i Nordland er et naturlig hinder for hvor effektiv en slik politikk vil være i relasjon eller om andre typer tiltak vil ha større effekt. Fylkestinget ser også nødvendigheten av å ha et større fokus på de større sentra med regionale funksjoner.
5. Fylkestinget i Nordland er enig i utvalgets forslag om å prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet. Tilgangen til høyhastighetsbånd er i dag en vesentlig forutsetning for lokalisering av kompetansearbeidsplasser og stedsuavhengige funksjoner. Nordland fylkeskommune forutsetter av Kommunal- og

regionaldepartementet opprettholder sine bevilgninger til dette formål på minst samme nivå også etter 2013.

6. Spredning og utlokalisering av offentlige kompetansearbeidsplasser er et virkemiddel som må benyttes i større grad enn i dag. Etter fylkestingets vurdering, er det viktig at staten har en klar politikk om utlokalisering av offentlige kompetansearbeidsplasser/etablering av nye institusjoner/avdelinger fra de større byene til mindre steder.
7. Universiteter og høyskoler må gis sterkere insentiver til å samarbeide med lokalt næringsliv. Videre må finansieringssystemet utformes slik at sektoren kan spille en sterkere rolle i lokal kunnskapsformidling, innovasjon og omstilling til kunnskapsintensivt næringsliv. Nordland fylkesting mener det må iverksettes stimuleringsordninger for regional tilrettelegging av utdanningstilbud for voksne i samsvar med arbeidslivets og den enkeltes behov.
8. Fylkestinget i Nordland deler ikke utvalgets syn på å fjerne dagens ordning med differensiert arbeidsgiveravgift. Det er viktig å holde fast ved dagens ordning, hvor kommunene i Nordland med unntak av Bodø har en avgiftssats på 5.1%. Differensiert arbeidsgiveravgift er et målrettet og treffsikkert distriktpolitisk virkemiddel som har og vil ha stor betydning for utvikling av kompetansearbeidsplasser Nordland.

Nordland fylkesting vil likeledes holde fast ved at statens provenyinntekt som følge av høyere arbeidsgiveravgift i Bodø, tilbakeføres Nordland og gis en sterkere innretning mot utvikling av kompetansearbeidsplasser.

9. Fylkestinget i Nordland er sterkt uenig i forslaget om å redusere dagens landbruksstøtte og bruke disse midlene til blant annet fysisk og digital infrastruktur for derigjennom å fremme etableringen av kompetansearbeidsplasser i hele landet. Etter vår vurdering vil en nedbygging av landbruksstøtten innebære en nedbygging av landbruksnæringen og derved også viktige arbeidsplasser i mange av våre distriktskommuner. Utvalget har etter vår vurderinger ikke sannsynliggjort at en slik omlegging vil komme distriktskommunene til gode.
10. Fylkestinget i Nordland viser for øvrig at saksutredningen som del av vår høringsuttalelse.